

SACD Analiz

Mart 2019

Birleşmiş Milletler
Mülteciler Yüksek
Komiserliği
(UNHCR)'nin Suriye'ye
güvenli dönüşe ilişkin
tehlikeli serabı: Yanlış
söylemleri ve alakasız
rakamları açığa
çıkıyoruz

Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (UNHCR)'nin Suriye'ye güvenli dönüşe ilişkin tehlikeli serabı: Yanlış söylemleri ve alakasız rakamları açığa çıkıyoruz

Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (UNHCR), Suriye'nin artık güvenli ve ülke içindeki koşulların artık mülteciler ile YEKlerin önceden yaşadıkları bölgelere gönüllü olarak geri dönüşleri için uygun olduğuna ilişkin yanlış bir söylemle geçen yıl en az 1.4 milyon göç etmek durumunda kalmış Suriyelinin geri döndüğünü iddia etmiştir. Rukban kampında kalan göç etmek durumunda kalmış kişilerin, kamptaki korkunç koşullara rağmen Esad'ın kontrolü altındaki bölgelere geri dönmeyi reddetmelerinin en iyi şekilde çürüttüğü bu iddiayı UNHCR'nin neden desteklediği halen daha gizemini korumaktadır. Üst düzey UNHCR yetkililerinin Humus ve başka Suriye şehirlerinde enkazların arasında yürüyerek koşulların zor ancak iyileşmekte olduğunu gösterme çabasında olduğu son sosyal medya paylaşımları göç etmek durumunda kalmış Suriyeliler için yanıltıcı olmakla beraber büyük tehlike arz etmektedir, zira evlerine dönmeye çalışmaları halinde zorla Esad'ın ordusuna katılma, gözaltına alınma ve hatta ortadan yok olma tehlikesi ile karşı karşıya kalacaklardır. Diğer insani yardım gruplarının haykırışı ve UNHCR Başkanı Filippo Grandi'nin UNHCR'nin ülkenin tüm bölgelerine erişiminin olmadığı ve böylece geri dönüşlerin güvenli olacağına ilişkin kesin bilgilere sahip olmadıklarına dair itirafından sonra bile Komiserliğin söz konusu anlatısı değişmemiştir.

UNHCR'nin Suriye'ye dönüşün güvenli olduğunu iddia etme çabasının mihenk taşlarından biri de, 2018 yılında sözde 1.4 milyon insanın evlerine döndüğüne dair ifadedir. Ancak bu sayı, gösterdiğinden çok daha karmaşık olan asıl durumun net bir resmini sunmamaktadır. UNHCR'in ortaya koyduğu söz konusu sayı, Suriye'de devam eden zorunlu göçün düzeyini, rejimin Suriye'deki sivil nüfusu hedef almaya yönelik devam etmekte olan kampanyasından kaynaklanan meseleleri ve ülke içindeki tehlikeli güvenlik koşullarını göz önünde bulundurmamaktadır.

UNHCR'nin 1.4 milyon insanın geri döndüğünü iddia ettiği aynı dönem olan 2018 yılı boyunca yeni veya ikincil olarak, ülke içindeki zorunlu göç devamlılığını korumuştur. Ülkenin dört bir yanındaki insanlar, emniyet eksikliği, Esad rejiminin devam eden eziyeti, ekonominin çöküşü ve bunun sonucu olarak ortaya çıkan işsizlik nedeniyle devamlılık içinde yaşadıkları bölgeleri terk etmek zorunda kalmıştır. Ağustos 2018 itibarıyla yıl sonuna kadar Suriye'de halen daha göç etmek durumunda kalmış 6.1 milyon kişi bulunuyordu ve bu kişilerin oranı ise günlük bazda 6.550'yd. Örneğin, Aralık 2018'de 119.698 YEK önceden yaşadıkları bölgelere dönerken aynı ay içerisinde göç etmek durumunda kalmış yeni bir 58.549 kişi daha vardı. Anlaşıldığı üzere UNHCR kardeş BM kurumu UN OCHA'nın (Birleşmiş Milletler İnsani Yardım Koordinasyon Ofisi) verilerini göz ardı etmektedir.

SACD Analiz

Mart 2019

Birleşmiş Milletler
Mülteciler Yüksek
Komiserliği
(UNHCR)'nin Suriye'ye
güvenli dönüşe ilişkin
tehlikeli serabı: Yanlış
söylemleri ve alakasız
rakamları açığa
çıkıyoruz

2018 yılında Suriye içinde zorunlu göç yıl boyunca devamlı kaldı, ancak buna ek olarak, bölgelerin çoğunda bu durum hiç tersi yönde olmadı. Örneğin 2018 yılının Nisan ve Haziran ayları arasında Şam kırsalını terk etmek durumunda kalan en az 61.800 kişi Hama, İdlib ve Halep vilayetlerine taşındı. UN OCHA'nın aktardığı verilere göre, aynı dönemde söz konusu zorunlu göç bölgelerinde yalnızca 6.700 kişi eski ikamet bölgelerine geri döndü.¹ Bu durumun gösterdiği üzere askeri harekâtların bitmesine karşın Şam kırsalındaki koşullar Suriyeliler'in dönüşüne uygun olacak kadar güvenli değildir. Tahliye ve Rus "güvenceleri" altında yapılan "uzlaşma" çalışmalarına rağmen, Şam kırsalına dönenlerin tutuklandığı veya gözaltına alındığına dair çok sayıda haber sürekli çıkmaktadır.

UNHCR'nin ülkeye dönen kişi sayısına ulaşabilme imkânının olmasının yanı sıra ülkeye vardıklarında başlarına ne geleceğini takip edemez. Sayısız haberde verilen bilgilere göre Suriye'ye dönenler tutuklanmış, gözaltına alınmış, işkence görmüş ve dahası öldürülmüştür². UNHCR'nin ülkeye dönen kişi sayısına ilişkin rapor çıkarabilmesinin yanı sıra bu kişilerin ve hatta sözde "uzlaşma" anlaşmaları altında evlerinde kalan kişilerin de güvende olup olmadığını teyit edemez. Hal böyleyken söz konusu "dönüş" rakamlarından aslında ne çıkarmamız gerektiği sorusu doğuyor. Eğer 1.4 milyon kişinin geri döndüğü lafları etrafa saçılıyorsa, içlerinden kaçının zorla silah altına alınıp ön cepheye sürüldüğü, kaçının gözaltına alınıp işkence edildiği ve kaçının dönünce canından edildiğini de öğrenmemiz gerekmez mi?

Nihayetinde şunun ayırımında olmak gerekir ki ülkeye dönen kişi sayısına ulaşmak kolay olsa da Lübnan ve Türkiye sınırlarından halen daha kaçakçılık yoluyla geçmekte olan kişi sayısının izini sürmek neredeyse imkânsızdır, zira sınırlar resmi olarak kapalıdır ve buralardan geçenlerin hareketine ilişkin bir bilgiye ulaşılamamaktadır. Eğer ki göç konusuna odaklanan Suriye sosyal medyası temel alınıyorsa, o zaman raporların büyük çoğunluğu ülkeye nasıl girileceğinden ziyade ülkeden nasıl çıkılacağına dair bilgilere odaklanmaktadır, zira Suriye halkının çoğunluğu için Suriye artık güvenle yaşayabilecekleri değil oradan kaçış yolları aramaları gereken bir ülkedir.

¹ UN OCHA, 'Syrian Arab Republic: IDP Movements June 2018' (Birleşmiş Milletler İnsani Yardım Koordinasyon Ofisi, "Suriye Arap Cumhuriyeti: YEK Hareketleri Haziran 2018"), internet adresi: https://www.humanitarianresponse.info/sites/www.humanitarianresponse.info/files/documents/files/idpmovements_201806_iun_final_en.pdf; UN OCHA, 'Syrian Arab Republic: IDP Movements May 2018' (Birleşmiş Milletler İnsani Yardım Koordinasyon Ofisi, "Suriye Arap Cumhuriyeti: YEK Hareketleri Mayıs 2018"), internet adresi: https://www.humanitarianresponse.info/sites/www.humanitarianresponse.info/files/documents/files/idpmovements_201805_may_final.pdf; UN OCHA, 'Syrian Arab Republic: IDP Movements April 2018' (Birleşmiş Milletler İnsani Yardım Koordinasyon Ofisi, "Suriye Arap Cumhuriyeti: YEK Hareketleri Nisan 2018"), internet adresi: https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/idpmovements_201804_apr_final.pdf

² "Arrest and Torture of Syrian Refugees Returning Home Reported" (Evlerine dönen Suriyeliler'in tutuklanması ve işkence edilmesi haberi), The Irish Times, (17 Mayıs 2018) internet adresi: <https://www.irishtimes.com/news/world/middle-east/arrests-and-torture-of-syrian-refugees-returning-home-reported-1.3429762>; "We Can't Go Back: Syria's Refugees Fear for Their Future After War", The Guardian (30 August 2018) (Geri dönemeyiz: Suriyeli mültecilerin savaş sonrasındaki gelecek korkusu), internet adresi: <https://www.theguardian.com/world/2018/aug/30/we-cant-go-back-syrias-refugees-fear-for-their-future-after-war>; "Some Syrians Are Returning Home Arrest As Others Brave the Sea" (Bazı Suriyeliler denize açılırken bazıları da geri dönünce tutuklanıyorlar), The National (26 Eylül 2018), internet adresi: <https://www.thenational.ae/world/mena/some-syrians-are-returning-home-to-arrests-as-others-brave-the-sea-1.774385>; "A Deadly Welcome Awaits Syria's Returning Refugees" (Suriye'nin dönen mültecilerini ölümcül bir karşılama bekliyor), Foreign Policy, (6 Şubat 2019), internet adresi: <https://foreignpolicy.com/2019/02/06/a-deadly-welcome-awaits-syrias-returning-refugees/>